

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. Vtrum voluntas Angeli sit natura sua immutabilis, an inflexibilis ab eo,
quod semel elegit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

quin hos actus facilius nunc eliciant, quam ab initio fecerint: quare etiam superius quæstion. precedent. dub. 8. concessimus, in dæmonum voluntate habitus, quibus determinantur ad assensus incertos & coniecturales eliciendos. Tum quia in Angelorum voluntate per se spectata est sufficiens indifferentia, ad bene vel male operandum, actusque virtutum aut vitiorum eliciendos; quæ indifferentia proinde capax est determinationis per habitus. Tum quia in Angelis sua natura spectatis, non abesse videtur difficultas, tum ad exercendos actus quosdam excellentiores virtutum, v. g. naturalis dilectionis Dei; aut constantis amicitia naturalis erga alios Angelos colendæ; tum ad perpetuam mediocritatem & innocentiam vitæ naturalis retinendam, præceptorumque naturalium violationem vitandam.

28

Secundam partem assero cum Durando, Mayrone, Caietano, & Vasquez locis citatis, contra Suarez, & alios quosdam auctores pro præcedenti parte assertionis relatos; qui bonis etiam Angelis virtutum naturalium habitus tribuunt. Ratio est. Quia Angeli boni, ratione status beatifici, nec capaces sunt vilius actus vel habitus vitiosi, vt patet; nec vllam difficultatem, aut repugnantiam sentiunt in exercitio vilius virtutis naturalis; multo minus indifferentes sunt aut indeterminati ad legem naturalem seruandam, aut non seruandam: Ergo nulla est ratio, cur in illis sint naturales virtutum habitus.

Dices, satis esse, quod sint indifferentes ad multos virtutum naturalium actus alioqui non præceptos exercendos aut non exercendos. Respondeo, negando assumptum; quia stante impossibilitate peccandi, & simul summa facilitate bene naturaliter operandi, melius est, vt illa indifferentia, intra latitudinem actuum non præceptorum, pro arbitratu operandi, integra plane permaneat, quam vt per habitum non necessarium ad alteram partem determinetur, adeoque diminuatur. Quamuis ergo forte natura sua tales habitus ab Angelis acquiri possent; conuenienter tamen, iuxta diuinam dispositionem accidit, vt eos re ipsa non acquirant.

D V B I V M II.

Vtrum voluntas Angeli sit natura sua immutabilis & inflexibilis, ab eo, quod semel elegit: & qua ratione Angelus capax sit beatitudinis naturalis.

S. Thom. 1. p. q. 64. a. 2.

Explicatis ijs attributis Angelicæ voluntatis, quæ quod minus controuersa essent, facile simul omnia explicari potuerunt, restat

speciale dubium de naturali inflexibilitate Angelicæ voluntatis; quod veluti magis controuersum, & longiorem postulans explicationem, in hunc proprium locum seorsim discutendum reseruauimus. Quamuis enim à Theologis, occasione lapsus, & pœnitentiæ malorum Angelorum moueatur, reuera tamen ad naturalem conditionem Angelicæ voluntatis declarandam perinet. Inde vero oritur alterum etiam quæsitum, de capacitate naturalis beatitudinis; nam si Angelus sua natura est ad bonum & malum aequè flexibilis, videretur esse incapax beatitudinis naturalis, quæ perpetuitatem & immutabilitatem in bono requirit.

Certum autem, & extra controuersiam est, hac in re, primo, Angelos quoslibet posse naturaliter suam mutare sententiam, ac voluntatem, quando vel non cum omnimoda libertate, tam quoad exercitium, quam quoad specificationem; vel non cum plena & vndiquaque perfecta deliberatione, ac consideratione omnium circumstantiarum ad rem pertinentium, aliquid statuerunt. Nam ob priorem causam, Thomistæ (qui alioquin inflexibilitatem voluntatis Angelicæ tulerunt) aiunt, Angelum malum, peccando, ac Deum odio habendo, mutasse suam sententiam, postquam antea amoris actum, erga eundem, non minus, quam boni Angeli, exercuerat. Dicunt enim, illum amorem, etiam fuerit liber quoad exercitium, non tamen quoad specificationem: eo quod in primo instanti non potuerint Angeli peccare Deumque odisse: de qua re quæst. 6.

Propter secundam causam aiunt, diabolum, cum antea per Iudam intendisset & procurasset mortem CHRISTI Ioann. 13. tamen postea, per vxorem Pilati eam conatum esse impedire, Matth. 27. vt communis & valde probabilis multorum habet explicatio; licet Maldonatus ibidem, cum nonnullis Patribus, aliter sentiat. In quem sensum etiam Suarez hic lib. 3. cap. 10. numero 22. dicit, valde probabile esse, somnium illud vxoris Pilati non de dæmone sed à Deo fuisse, vt ex Patribus ipse etiam notauit 2. tom. disputat. 31. sect. 3.

Secundo certum & extra controuersiam est, saltem diuina virtute, & per extraordinariam, quandam gratiam posse aut potuisse dæmones, post peccati electionem, rursus ad pœnitentiam, & statum salutis reduci. Quis enim, aut qua ratione hoc negare possit?

Controuersum est autem, vtrum Angelus possit sua natura, id quod perfecta libertate & deliberatione semel elegit, vt quidem peccando fecisse aiunt Thomistæ, nolle; adeoque de tali electione pœnitentiam, esto infructuosam habere. De qua re est duplex sententia; prior negatiua, quam tinent S. Thomas quæst. 64. a. 2. Alensis 3. p. q. 1. mem. 2. Capreolus in 2. dist. 7. q. 1. Ferrariensis 4. cont. gent. cap. 95. Caietanus, Bannes, Zumel, alijque recentiores Thomistæ hic citat. quæst. 64. art. 2. & Heruæus quodlib. 3. q. 11. qui tamen ab alijs relatis differt in assignanda ratione. Nam priores illi totâ causam huius immutabilitatis referunt ad perspicacitatem intellectus Angelici:

hic

hic autem in magnum & liberissimum impetum, quo fertur voluntas Angeli, ut & animæ separata, in rem volitam. Sed verior est sententia affirmatiua, quam sequentibus assertionibus explicamus.

5 Assertio I. Verius est, Angeli voluntatem non esse ita natura sua inflexibilem, quin id quod semel perfecta libertate & deliberatione elegerit, aut voluit, absolute possit mutata voluntate, nolle, adeoque & facti penitentiam concipere. Hæc est communis sententia Doctorum, extra Scholam S. Thomæ; quam speciatim tradunt Bonaventura in 2. d. 7. part. 1. art. 1. quæst. 1. Scotus in 2. d. 7. q. vn. & in Reportatis eadem dist. q. 3. Egidius q. 1. a. 2. Durandus q. 2. Ariminenfis q. 1. art. 2. Gabriel ibidem. Marfilus in 2. quæst. 5. a. 5. Ockam in 2. q. 19. & Paludanus in 4. d. 50. q. 1. quos sequuntur Gregorius de Valentia q. 15. pun. 2. Molina cit. q. 64. art. 2. disp. 2. Vasquez disp. 2. §. cap. 4. & 7. & Suarez hic lib. 3. cap. 10. à num. 5.

6 Probatur primo autoritate Sanctorum Patrum, qui eam sententiam non obscure indicant, Hieronymus epist. 146. ad Damasum, *Deus, ait, solus est, in quem peccatum non cadit, cetera cum sint liberi arbitrij, iuxta quod homo ad imaginem & similitudinem Dei factus est, in utramque partem suam possunt flectere sententiam.*

7 Gregorius Nyssenus lib. de orat. dom. de humana pariter & Angelica natura loquens, ait; *Boni & honesti studium equaliter utriusque natura essentia simul insitum & attributum est. Plenamque item ac summam in sese potestatem, & ab omni necessitate liberam voluntatem in utrisque parem, rerum vniuersarum præses effecit, ut animi libero quodam arbitrio, atque proposito regatur, quicquid ratione pariter ac mente honoratum est.*

8 Et aperte Fulgentius lib. de fid. ad Petrum cap. 3. *Si possibile esset, ut humana natura, postquam à Deo auersa, bonitatem perdidit voluntatis, ex se ipsa rursus eam habere potuisset, multo possibilis hoc natura haberet Angelica, quæ quanto minus gravatur terreni corporis pondere, tanto magis hac esset prædita facultate. Quæ ratio supponit, ex parte mutationis voluntatis nihil ob stare, quo minus Angelus suum peccatum retractet; sed deesse solum facultatem ad satisfaciendum Deo, sicut in homine accidit. Idem etiam significat Fulgentius infra capit. 23, cum ait. Hoc ipsum, quod Angeli ab illo statu beatitudinis mutari in deterius nullatenus possunt, non est eis naturaliter insitum; sed postquam creati sunt, gratiæ diuinæ largitate collatum. Si enim Angeli naturaliter incommutabiles forent, nunquam de eorum consortio diabolus & eius Angeli cecidissent.*

9 Secundo probatur assertio ratione. Primo. Quia Angelus, antequam se determinaret ad vtrumlibet, erat indifferens, non obstante vlla quantumuis perfecta deliberatione; adeoque ea stante, poterat vtrumuis oppositorum eligere: Ergo etiam facta determinatione id facere poterit: siquidem ea determinatio in se necessario non manet; nec post se alium potuit effectum relinquere, quam habitum prauum; qui tamen ut sic subiacet voluntatis arbitrio;

quia habitibus vtimur, quando volumus.

Secundo, Nulla conueniens ratio potest assignari, cur Angelus, cum potuerit à bono in malum flecti, & à malo vno in aliud oppositum malum, ut ex prædictis exemplis liquet, non possit absolute etiam à malo quamuis perfecte deliberato, saltem imperfecta & inutili, atque ex solo sui amore & desiderio euitandi pœnas perfectâ poenitentia in bonum flecti. Nam quod dicitur, amorém Dei initio à malis etiam Angelis conceptum, non fuisse liberum, quoad specificationem actus, id primum dissiiliorem solum reddere, debebat retractationem. Deinde cum actus ille in momento non deserit, sed aliquanto tempore durauerit, necesse est fateri, eum fuisse non solum plene deliberatum, sed etiam protempore consequenti primum instans creationis liberum, non solum quoad exercitium; sed etiam quoad specificationem.

Tertio. Si non posset Angelus suam mutare voluntatem, causa esset, vel ipsa conditio naturæ Angelicæ; quasi ea sit ex se, ab eo, quod semel elegerit, immutabilis: vel perfectio deliberationis & cognitionis Angelicæ; quasi nihil accidere possit, ad mutandam voluntatem idoneum, quod antea non fuerit ab eo præcognitum aut præcogitatum; aut ipsamet firmitas adhesionis seu applicationis voluntatis ad aliquid volendum; eo quod summo liberissimoque impetu facta sit: Sed nihil horum dici potest. Non primum. Quia solius Dei proprium est, uti naturam, ita etiam voluntatem penitus habere immutabilem; ut ex Patribus citatis constat; idque eo magis, quod alioqui voluntatem Angeli naturaliter mutari, ac mutam esse, negari non potest. Nec secundum. Tum quia non est credibile, Angelum malum, antequam peccaret; omnia ea expresse cogitasse, quæ ob peccatum ei postea acciderunt, puta æternam in momento damnationem, & pœnam damni ac sensus irrevocabilem. Tum quia etiam si id gratis concederetur, ea tamen perfectio deliberationis nihil obstarat mutabilitati voluntatis. Siquidem uti etiam cum perfectissima deliberatione, initio stare poterat, indifferentia ad vtrumlibet, ita etiam post electionem ea nihil ob stare potest, quin absolute voluntas mutari possit ad alteram partem: præsertim quando, ut suo loco dicitur, verius est, peccatum in voluntate esse posse absque omni præuio errore vel incogitantia intellectus. Neque tertium. Tum quia frustra dicitur, Angelum summo, & liberissimo impetu se ad peccandum determinasse; quo enim eius voluntas erat liberior, eo magis in potestate eius esse debebat, impetum & conatum voluntatis moderari. Tum quia etiam si impetus ille fuisset summus, postquam tamen transijt, nec per se impedire poterat conatum contrarium, ut patet, nec per aliquem effectum à se relictum, uti superius diximus.

Denique si deliberata illa Angeli voluntas esset sua natura penitus inflexibilis; tunc & Angeli boni ex sua natura facti fuissent impeccabiles; & rursus Angelus in statu puræ naturæ creatus, eo ipso redderet se impeccabilem, quod vel semel

naturalem Dei dilectionem super omnia libere profus & deliberate elicisset: siquidem cum ea etiam dilectione omne peccatum, præsertim contra legem naturæ pugnat: id vero est contra citatos Patres, præcipue Fulgentium. Ex quibus etiam fundamentis oppositæ sententiæ satisfactum est.

10 **Assertio II.** Angeli tamen voluntas semel ad malum libere determinata, non nisi difficulter admodum sua natura in bonum flecti potest. Hæc est communis sententia, etiam eorum, quos pro priore assertione citauimus, eoque sensu cum Paludano, Vasquez, Suarez & alij existimant, posse forassis S. Thomæ sententiam explicari. Probat & declaratur. Cum enim Angelicus intellectus multo perspicacior sit humano, vt quæ præced. dictum, accurate vtique prouidet omnia ea quæ ad rem statuendam pertinet: Cum ergo in hominibus frequentia & facilitas penitentiæ ex eo potissimum oriatur, quod homo ab initio non plane omnia expendere soleat, quæ ad plenam deliberationem spectant, fit, vt Angelus ex hac parte multo difficilius penitentiæ facti præteriti capiatur. Deinde cum Angelus neque ex fragilitate seu passione, vel concupiscentia, neque ex ignorantia, sed ex certa & destinata voluntate, adeoque ex malitia, & ingenti superbia, summa libertate peccarit; idque adeo cum actu quodammodo reflexo permanendi in hac eadem voluntate perpetuo, quicquid super ea rem mali euenturum sit; sane negari non potest, voluntatis hanc applicationem ad peccatum fuisse ex se firmissimam, ac quodammodo perpetuam: quo fit, vt quanto ea alioqui secundum esse naturæ præstantior fuit, tanto etiam moraliter difficiliorem reddiderit retractandi facultatem; ita vt vere dici possit, Angelum ex eadem illa superbiæ magnitudine, qua semel ad peccatum inductus est, moraliter quasi obstinatam habere in peccato voluntatem; licet ex sua natura absolute loquendo voluntatem mutare posset. Videri potest Carthusianus in 2. dist. 7.

11 **Quod vero ad alteram difficultatem attinet,** de beatitudine naturali Angeli, sunt hæc de re tres Doctorum sententiæ. Prima absolute negat, Angelum sua natura capacem esse alicuius beatitudinis naturalis. Ita Vasquez 1. pa. d. 226. c. 2. qui mouetur argumento superius allato, de mutabilitate Angelicæ voluntatis, adeoque defectu perpetuitatis & immutabilitatis ad beatitudinis statum requisitæ. Secunda sententia est, Angelum necessario esse beatum beatitudine naturali; ita vt etiam dæmon retineat quicquid est perfectionis in naturali beatitudine secundum se spectata, puta perpetuam contemplationem Dei auctoris naturæ, cum amore naturali eiusdem super omnia; tametsi in eo statu nomen beatitudinis non mereatur, ob contrariam infelicitatem & damnationem adiunctam; quod sentire plures modernos Thomistas 1. part. quæst. 56. articulo tertio & quæst. 60. art. 5. & quæst. 62. a. 1. refert Suarez hic lib. tertio, cap. 11. numero 2. sed in medio consistit veritas, sequenti assertione declaranda.

12 **Assertio III** Est quidem Angelus, cum in statu puræ naturæ; cum in statu naturæ eleuate ad supernaturalem beatitudinem consequendam, sua natura capax beatitudinis naturalis; at tamen ea nec perfectum beatitudinis statum, ex sola natura Angeli habere potest, neque omnino ab Angelo est inseparabilis, etiam si de illa secundum se loquamur. Ita communis Doctorum.

13 **Et primam partem passim indicant Patres & Doctores,** qui naturalem quandam beatitudinem Angelis à Deo creatis (non autem dæmonibus) tribuunt; in quibus Augustinus lib. 11. de Genes. ad lit. c. 26. & lib. 11. de ciuit. cap. 11. Fulgentius de fid. ad Pet. cap. 3. Gennadius de Eccles. dog. cap. 59. quo modo etiam de homine loquitur Augustinus lib. 14. de ciuit. cap. 10. 19. 26. item Sanctus Thomas cum suis 1. part. quæst. 62. articulo 1. Scotus 2. distinct. 3. quæst. 9. & distinct. 4. quæst. 1. Durandus ibidem quæst. 1. Molina cit. quæst. 62. art. 1. Gregorius de Valentia quæst. 13. punct. 2. Suarez hic lib. 3. cap. 11. qui etiam naturalem beatitudinem positam asserunt, præcipue in contemplatione naturali Dei, iuxta Aristotelem, lib. 10. Ethic. cap. 7. & 8. vbi beatitudinem hominis in contemplatione substantiarum separatarum posuit: cui Molina, Gregorius de Valentia, Suarez & alij non male adiungunt rectitudinem quandam voluntatis, qualis qualis Angelo circa præcepta naturalia est possibilis, præcipue quoad naturalem dilectionem Dei. Ratio est. Quia supremum bonum naturale, ad quod Angelus ex sua natura ordinatur, recte dicitur beatitudo ipsius naturalis, consentaneè Aristoteli cit. lib. 10. cap. 7. & 8. vbi aliquam hominis beatitudinem in contemplatione substantiarum separatarum posuit.

14 **Quia ergo Angeli natura sua habent perfectam Dei cognitionem abstractiuam,** simul cum amore amicitie erga eundem; hosque actus, si velint, continuare perpetuo possunt, vt dictum: quid nisi ipsi, si coniungantur cum carentia defectuum & infelicitatis, sufficiant ad quandam naturalem beatitudinem, cum sint operationes naturales omnium præstantissimæ?

15 **Secundæ partis ratio est.** Quia Angeli cum sint sua natura mutabiles & flexibiles etiam à bono in malum; possunt ab ea beatitudine excidere; cum tamen ad statum perfectæ beatitudinis requiratur perpetuitas & immutabilitas.

Tertia pars patet ex dictis dub. 1. Quia in dæmone post peccatum non manet dilectio Dei naturalis super omnia: nec contemplatio naturalis Dei, velut summi boni; sed quidem vt iusti vindicis, & ipsam naturam dæmonis referuantis ad debitam punitionem. Quod vero dicitur, naturalia in Angelo post peccatum mansisse integra, non intelligitur vniuersim de operationibus seu actibus secundis, naturalique rectitudine ex his actibus pendente, sed de actibus primis, seu naturalibus potentijs, quæ cum Angelica natura

necessario & inseparabiliter coniunctæ sunt, vt recte Suarez cit. cap. 11. num. 4.